

Dan početka godine odraslih i studenata *Comunione e Liberazione*

Mediolanum Forum, Assago (Milano), 29 rujna 2018

Uvod Luigi Giussanija na Duhovnim vježbama Kulturnog centra C. Péguy
(Varigotti, 1. November 1968)

Uredio Julián Carrón

**Živ, znači
prisutan!**

Živ, znači prisutan!

Dan početka godine odraslih i studenata *Comunione e Liberazione*

Mediolanum Forum, Assago (Milano), 29 rujna 2018

Julián Carrón

Nije očito ponovno započeti, to je milost, jasni znak Božje brige za svakoga od nas. Kakvo iznenađenje, kakva zahvalnost kad postanemo svjesni da nismo prepušteni našem ništavilu! Ali svatko od nas je prihvatio tu milost, što pokazuje sama činjenica da smo sad ovdje. Molimo dakle Duha Svetoga – koji je porijeklo našeg dolaska ovdje – da nas sve otvori, da otvori cijelu našu osobu da prihvati tu milost, i molimo Ga da ta milost u nama ne bude uzaludna.

Dođi Duše presveti

Pozdravljam dobrodošlicom sve prisutne i sve koji su s nama povezani preko videa. Ovo je godina kad se sjećamo šezdeset osme (prošlo je pedeset godina), koja je, kao što svi znamo bila godina prijelaza (Benedikt XVI je definirao „cezuroom“ (predahom) u našoj nedavnoj povijesti), godina koja je, premda polazeći od pravednih zahtjeva – za većom autentičnošću i slobodom – na kraju uzrokovala krizu cijelog našeg društva.

Danas se nalazimo pred drugim važnim trenutkom prijelaza, na koji papa Franjo ukazuje kao na »promjenu doba«, obilježenim onim što smo nazvali »rušenje očevdnosti« (koliko smo puta to ponavljali ovih zadnjih godina, vremenom sve svjesnije). Ono što se samo prije nekoliko desetljeća činilo očitim, kad su u pitanju temelji osobnog i društvenog života, većini naših suvremenika više nije očito.

Najneposrednija posljedica je velika pomutnja koju svi osjećamo. Kao što u svom posljednjem djelu (objavljenom nakon njegove smrti) svjedoči jedan od najvažnijih njemačkih teologa Ulrich Beck. On doslovno kaže: »Svijet nema temelja. Mnogi to vjeruju. Lutamo bez cilja, smeteni, raspravljajući za ili protiv ovoga ili onoga: Većina se slaže kad je u pitanju ova fraza, neovisno od svih antagonizama, na svim kontinentima: „Više ne razumijem svijet“«. (*La metamorfosi del mondo (Preobrazba svijeta)*, Laterza, Bari 2017, str. XIII).

Mnogi se dakle pitaju: od čega se može ponovno početi? Od čega ponovno krenuti?

Upravo zato su me jako dirnule don Giussanijeve riječi za vrijeme susreta s grupom odraslih osoba, okupljenih u Kulturnom centru Péguy, koja će potom postati *Comunione e Liberazione*. Bilo je to 1 studenog 1968 u Varigottiju, godini najveće krize Studentske mladosti. Giussani intervenira u vrijeme sveopće pomutnje i pita se: odakle se može ponovno krenuti? Što može podržati život u trenutku tako velike pomutnje? Što može odoljeti udarcima vremena? Njegov odgovor je u riječima koje ćemo sada slušati.

Kako su te riječi pogodile mene jer sam ih osjetio duboko povezanima s današnjom situacijom, odlučio sam da i vama dam priliku da ih poslušate. Osim riječi, obratite pozornost na ton i način kojim se se don Giussani obraća malom broju osoba Kulturnog centra Péguy koje ga slušaju.

Izgledalo mi je važno da i naši prijatelji izvan Italije – koji slijede ovaj susret izravno ili će ga slušati kasnije – mogu čuti don Giussanija a ne samo čitati prijevod, kako bi im se olakšalo poistovjećenje sa sadržajima na kojima ćemo svi raditi u listopadu.

Uvod Luigi Giussanija na Duhovnim vježbama Kulturnog centra C. Péguy

Varigotti 1 studeni 1968.
uredio Julián Carrón

Luigi Giussani

Ostanimo trenutak pred Bogom u tišini (misleći na razlog zbog kojega smo ovdje došli, premda još nismo shvatili odgovor).

Kratki trenutak tišine

Nadajmo se barem da će nam Gospodin dati da na kraju ovih dana jasnije shvatimo zašto smo došli, ako nam to od početka nije bilo jasno.

Ovih petnaest godina nisam nikada bio tako zbunjen, nisam nikada osjećao takav strah kao ovaj put, jer kao da je ovaj put konačni plod, najviša točka naše povijesti. Tako vam već nagovijestam ono što bi za mene trebao biti sadržaj ovih dana, već vam govorim barem o važnosti koju bi za mene trebao imati sadržaj ovih dana. Kao da dosižemo srž onoga što smo prije petnaest godina počeli tražiti upravo na ovome mjestu. Osjećam zbunjenost i nesigurnost zbog uloge koji moj glas još treba imati.

Svi smo ispunjeni nadom da će nam ovi dani nešto reći; ne samo da to ne budu izgubljeni dani, već da utvrde nešto trajno, da nam omoguće prijeći korak na kojem više nema povratka. Svi smo ispunjeni tom nadom, ali razlika od svih prijašnjih puta kad smo se sastajali je u slijedećem: da ta nada nije više u nešto što će vam se dati, već je u vama. Nije više nada u ono što bi vam neki glas ili okolnosti mogli dati ovih dana: to je naprotiv nada koju svatko može položiti u sebe samoga – ne kažem u autonomnom smislu riječi – već u nešto što je u njemu, što je u vama. Izrecimo to jednostavnim jasnim riječima: ovaj put je to nada u vas, u tebe i u mene; to je nada u našu osobu, u nešto što je u našoj osobi. Nije nada u nešto izvan nas, nije nada u nečiji glas, u okolnosti, u situaciju, u određenu priliku. Nije nada u to, već je nada u nešto što je u nama. Stoga ne polažem nadu u tebe, a ni ti ne polažeš nadu u ono što ja svojom sposobnošću mogu uspjati reći. U tome je zapravo razlika između auditorija djece ili adolescenata i odraslog, zrelog auditorija, jer se u odraslom, zreлом čovjeku sva drama života, njegova smisla i njegove vrijednosti odigrava u njemu. To ne znači da on sve presudne čimbenike treba crpiti u autonomiji svoje osobitosti, naprotiv; sve što određuje njegovu vrijednost odigrava se u njemu: Bog, Satana ako hoćete, poziv Kristova otajstva ili poziv svijeta; drama svega toga odigrava se u tebi, u tebi te zovu i nastoje privući.

Koliko nas je puta pogodila rečenica Evanđelja: »Vjerujete li vi da će Sin Čovječji kad se vrati još naći vjere na zemlji?« (usp. Lk 18, 8) Vjerujem da u cijeloj našoj povijesti nije postojao ni jedan trenutak – trenutak u vremenom smislu – kad je te Kristove riječi izrečene s malinkolijom i tugom, bilo moguće osjetiti tako duboko, tako konkretno kao danas. »Vjerujete li vi da će Sin Čovječji kad se vrati još naći vjere na zemlji?«

Vjera je to što tražimo, vjeru želimo proniknuti, vjeru želimo živjeti. Reklo bi se da oko nas sve surađuje, sve je suglasno, sve je djelotvornom snagom nastoji izbrisati i oduzeti joj sadržaj, ili je svesti na isključivo racionalne ili naturalističke kategorije, unutar i izvan kršćanskog svijeta; sad, osim izvana i iznutra. Ono što tražimo je autentična vjera. Ne tražimo ništa drugo. Upravo zato ono o čemu ćemo govoriti ovih dana i rad ovih dana ukazuje na nešto u čemu svatko od nas riskira, riskira sebe. Zato smo nastojali da naša nakana bude jasna, prije dolaska ovdje. Mi smo spremni govoriti sa svima, spremni smo ići posvuda u svijetu, ali potreban nam je dom, potrebno nam je mjesto gdje je riječ riječ, «izraz», gdje je odnos «srce», iskreno, gdje je zajednica pozitivna, gdje riječi imaju smisao a nakane smisao, gdje se riječi nazivaju njihovim imenom, kruh kruhom a voda vodom.

Zato smo, prije dolaska ovdje, htjeli biti jasni; crpeći iz povijesti, osobito povijesti zadnjih godina, posebno iz ove zadnje godine, one početke konačnog pogleda na stvarnost, one znakove, onu inspiraciju za radikalnu "verziju" našeg shvaćanja svijeta; crpeći dakle iz iskustva zadnje godine, ovih zadnjih godina tu inspiraciju, one prve upute zaključili smo da ćemo u njima riskirati svoju osobu, prihvatiti da riskiramo svoju osobu. One stoga određuju perimetar prijateljstva koje je bitni uvjet da čovjek može postati ono što uistinu jest, da može koračati bez rizika nesavladive opasnosti, bez opasnosti koju ne može savladati.

Stoga, unatoč velikom broju, duboka, premda krajnje diskretna bliskost mora podržati ozračje ovih dana; vedra i diskretna, ali duboka bliskost koja voli, koja želi, koja očekuje samo da se očituje, da postane jasnija, s vremenom sve jasnija i jasnija. U tome smislu, jasno je da svatko od nas polaže nadu u drugoga; nada je u tebe i u mene, jer ona je u tvoju iskrenost, ili ispravnije nada je u tvoje »siromaštvo duha«. Ono što nas treba pratiti, sutra, prekositra, u ponedjeljak, nije intelektualna radoznalost već siromaštvo duha, istinsko siromaštvo. Ne bi-

jedno siromaštvo, ne ružno siromaštvo, premda nam Evanđelje ukazuje na bijedno, ružno siromaštvo kao priliku koju Bog koristi da bi čovjeka prisilio da ide u bit stvarnosti; ali bez siromaštva duha ni najcrnje siromaštvo ne postaje prilika za dublje shvaćanje, jer jedino obraćenje nam omogućuje shvatiti i daje vrijednost, a obraćenje je u siromaštvu duha.

Siromaštvo duha, dakle. Najveći znak siromaštva duha je slušanje, stav slušanja i ponovnog slušanja; ponovno slušanje onoga što nam je već bilo rečeno i dato u izobilju, jer Bog, budući da je stvoritelj, graditelj, može sad pripremiti nešto jedino ako je to povezano s onim što nam je već bilo dato. Baš tako; slušanje, jer budući da je On stvoritelj, svaki trenutak predstavlja novost, impresivnu novost koja "pritišće" naš život i potiče ga da napreduje, izaziva ga da otkriva i da gradi.

Događaj se mora zbiti u nama, ovih dana. Događaj se mora zbiti u nama, jer ono što tražimo nije osnivanje nekog udruženja. Večeras je netko rekao da bi već bilo nešto kad bismo otišli odavde s jasnom idejom da nije udruženje ono što tražimo (neovisno o organizaciji u kojoj prijateljstvo traži put i potvrdu); naš cilj nije struktura, nije udruženje, već je – da upotrebimo riječ koju smo već izrekli – vjera, jasnoća, određena jasnoća vjere. Jer onda će tvoja osoba, preobražena iznutra, gdje god bude išla, što god bude činila, u bilo koji odnos da u koji uđe, stvoriti dio tog organizma čiji smo mi tako osjetljivi *partneri*: organizam Krista u svijetu.

Ne znam kako izraziti ono što sad vrije u meni, jer htio bih ovim uvodom ukloniti sve zapreke a shvaćam da mi to ne uspijeva. Ali shvaćam ovo: da riječ «vjera» kako je je govorim ili riječ « Krist» kako sam je upravo izgovorio, ili riječ «organizam Crkve u svijetu» kako sam je prije izgovorio; te riječi kao sve one druge koje sam rekao, u meni imaju posve drukčiji odjek nego u vama; kako je različit njihov odjek u svakome od nas! Za mnoge od vas ove riječi još zvuče strane. Kako god, bilo da ih osjećate stranima ili duboko upisanima u vlastitoj osobi (kao što ih ja osjećam), svi mi pred ovim riječima ovih dana težimo obraćenju. Riječ je o događaju, a ne o tome da se složimo kako bismo nešto učinili; nije riječ o strukturi o kojoj trebamo razmisliti ili je trebamo spasiti, već je događaj u nama samima, jer odrastao čovjek će potom stvoriti strukturu kao djelo svojih ruku, ako i ovisno koliko u sebi bude imao lice koje te riječi moraju odrediti, ako bude imao srce, pamet i srce koje će biti prožete tim riječima.

Ivan XXIII govorio je o znaku vremena, volio je govoriti o »znaku vremena«. (Apostolsko pismo *Pacem in Terris*, 21 ss). I mi koristimo taj izraz, tražimo znak vremena kad je u pitanju metoda odgoja vjere, kad je u pitanju naš odnos s vjerom.

Čini mi se da se taj znak vremena može definirati ovako: prije petnaest godina kad smo započeli sa Studentskom mladosti, svatko se sjeća, polazna točka, razlog (ne kažem prije petnaest godina za svakoga od vas, nego kažem da je to stav koji je trajao do danas), poticaj, motiv za pozivanje u kojem smo tražili oslonac, motiv u kojem smo tražili oslonac da prionemo, motiv na kojem smo nastojali graditi, normalno je bio ovaj: rođeni smo u određenoj tradiciji, nije ispravno da je nastavimo slijediti ili da je napustimo, a da je prije ne uzmemo ozbiljno. Bili smo dužni ostati vjerni toj povijesti.

U mom iskustvu to je bio način na koji smo pozivali, usmjeravali dobru volju i ono malo jednostavnosti srca koja je još preostala. U svakom slučaju, u mom iskustvu to je bio tip poziva, to je bio razlog koji je pokrenuo sve one koji su nam se pridružili. Govorim o jasno izraženom razlogu i motivu, teoretiziranom i definiranom.

Ako postoji jedan impresivni aspekt kao znak vremena, znak vremena, onda je to ovaj: sličan tip poziva danas ne bi više privukao nikoga. Za mladog čovjeka, za svakoga od nas, ako je u sebi ostao još donekle mlad, tradicija kao motiv ili poziv nije više dovoljna; u određenom uravnoteženom i osjetljivom temperamentu ta bi riječ još mogla izazvati izazove emociju i ganuće, ali ne onaj dojam koji pokrene. Kad bih sada predložio mladima Studentsku mladost ne vjerujem da bih još koristio taj razlog.

Možemo istaknuti i zašto. Kao što smo često imali priliku to naglasiti, naše vrijeme je vrijeme kad povijest prolazi kroz vrlo kritični trenutak, stoga vrijeme kad treba raditi na reviziji i radikalnoj promjeni stvari. U tome smislu povijest prolazi trenutak u kojem se gubi smisao povijesti: živeći s tjeskobom i oduševljenjem ono što sada radi, čovjek gubi smisao povijesti. S te točke gledišta vrijeme kao naše, premda ispunjeno neobičnom energijom, bogato djelotvornom snagom nezamislivom do prije par godina, krajnje je siromašno duhom ali ne u evanđeoskom smislu te riječi. Naše je doba krajnje siromašno, jer bogatstvo duha je u biti fenomen, događaj sinteze, a smisao za povijest je vrhunski pokazatelj bogatstva duha

Ali postoji i drugi aspekt tog znaka vremena koji potvrđuje pitanje koje je prva točka počela postavljati. Postoji drugi način kojim se više ne može započeti, pozivati na vjeru; drugi način koji još može probuditi divljenje pametne osobe, ali ne može je pokrenuti tako da prihvati nešto novo, da se zauzme s nečim, nečim definitivnim, konačnim. Koliko smo puta podsjetili da nije činjenica da je kršćanska filozofija života, kršćanski pogled na svijet, kršćanska teorija o životu, potpunija uspoređena s drugima, da je savršena, uravnotežena, puna razumijevanja, krajnje ljudska; nije niti zadivljenost zbog savršene teorije ta koja može pokrenuti mladog čovjeka današnjice, nikoga od nas u mjeri u kojoj je barem donekle ostao mlad.

Tradicija i teorija, tradicija i govor ne mogu više pokrenuti današnjeg čovjeka. Govorio sam o mladom čovjeku, ali trag mladosti koji sam prije spomenuo ostaje u čovjeku cijeli život, i zato se to odnosi i na nas, i za zrelog i odraslog čovjeka je tako, štoviše: za zrelog i odraslog čovjeka taj se problem ne postavlja, jer da bismo postali zreli i odrasli u vjeri morali smo nadvladati taj problem, morali smo prijeći preko privlačnog interesa povijesnih razloga ili zadivljujućeg poziva estetike rođene iz savršene teorije.

Ni povijest ni doktrina, ni tradicija ni govor ne mogu pokrenuti današnjeg čovjeka. Kršćanska tradicija i filozofija, kršćanska tradicija i govor stvarali su i još stvaraju «kršćansku kulturu», ali ne i kršćanstvo. Pod «kršćanskom kulturom» smatramo onu struju prepoznatljivu u povijesti i obilježenu određenim formulama mišljenja, određenim načinom shvaćanja, određenim moralnim pravilima, određenim vrijednostima koje se ističu određenim praktičnim stavovima, određenim formama. Kršćanska tradicija i govor, kršćanska tradicija i kultura, tradicija i teologija, ako hoćete, kršćanska tradicija i doktrina stvaraju forme.

Kršćanstvo je nešto potpuno drugo, premda, jasno, ono obuhvaća sve ovo što smo rekli. Ne samo da ono vraća vrijednost povijesti, već je veliča, omogućuje da tradicija bude živa stvarnost, spašava duboki smisao filozofije i inteligentni poredak; ne samo, već ga veliča tako da ono postaje živa stvarnost u nama. Eto, kršćanstvo je ono «što» iz tradicije čini živu stvarnost, što oživljava struju mišljenja, oživljava ono što je prošlo, što oživljava misao, ideju i vrijednost.

Ali živ znači prisutan! Ako se ne želimo zabuniti jedina ispravna metoda je da se vratimo porijeklu – kako je nastalo, kako je započelo? Počelo je događajem. Kršćanska kultura ukazuje na društveno-povijesni trag, ali kršćanstvo je događaj. Kršćanska kultura je skup određenih forma, ali kršćanstvo je događaj.

Onda se zapitajmo: kako su počeli vjerovati? U čemu se sastojao taj događaj da je probudio takav interes, izazvao takav dojam da su ljudi prvi put riskirali s onim što je bilo pred njima, da se u ljudima prvi put zapalila vjera, da je kršćanin počeo postojati u svijetu? Kakav je bio taj događaj, kakvog tipa je bio taj događaj?

Nisu povjerovali jer je Krist govorio te stvari, nisu povjerovali jer je Krist činio čuda, nisu povjerovali jer je Krist citirao proroke, nisu povjerovali jer je Krist uskrisivao mrtve. Mnogi ljudi, većina ljudi ga je čula tako govoriti, čuli su ga govoriti te riječi, vidjeli su čuda koja je činio, ali za njih se ništa nije dogodilo. Riječi, čuda, bili su segmenti, čimbenici događaja, ali postojalo je nešto drugo, nešto više, toliko drukčije da je riječima i čudima davalo smisao. Povjerovali su jer se Krist pojavio. Povjerovali su zbog one prisutnosti, ne zbog ovoga ili onoga što je govorio ili činio. Povjerovali su zbog te prisutnosti. Ne golobrade ili tupe prisutnosti, ne prisutnosti bez određenog lica: prisutnosti točno određenog lica, bogate riječima, bogate prijedlogom. Povjerovali su zbog prisutnosti bogate prijedlogom. Prisutnosti bogate prijedlogom, stoga bogate smislom. Koji izraz može savršeno definirati događaj prisutnosti bogate prijedlogom, bogate smislom života (jer prijedlog je smisao života)?

Postoji pojedinost, konotacija koju je potrebno istaknuti, koja nam ne smije promaknuti. Nisu sve prisutnosti, nije svaka prisutnost bogata smislom, *pardon*, nije svaka prisutnosti koja donosi prijedlog bogata smislom, tako da može ući u definiciju riječi koju ćemo koristiti. Prisutnost s prijedlogom bogata je smislom, tako da je definirana riječju koju ćemo koristiti, jedino ako u sebi ima nešto nepredvidljivo, nepredviđeno i nepredvidljivo, to jest ako u sebi sadrži radikalnu novost. Radikalnu novost koju ja opisujem izrazima «nepredviđeno» i «nepredvidljivo»; nešto što nije postojalo a sad postoji, tu je; nešto što nije moglo biti a sad je tu. Nešto što nije moglo postojati, to jest što nije bila posljedica, što nije bilo dosljedno cijeloj dotadašnjoj mudrosti, cijelom dotadašnjem iskustvu, svim prijašnjim govorima, cijeloj tradiciji. To je izražavanje «više» sile, izražavanje veće moći, prisutnost veće moći, ma kako je definirali, premda potom, brže ili sporije, naša kritička svijest, nastoji svesti taj neosporni, neodoljivi dojam prvog trenutka na već poznate kategorije, na tradiciju ili njezin govor od prije, njezino prijašnje filozofiranje, njezinu prijašnju mudrost i prijašnje iskustvo.

Dakle – sažeto rečeno, – prisutnost bogata prijedlom, stoga bogata smislom. Prijedlog je bogat smislom, prisutnost s prijedlogom bogata je smislom u mjeri u kojoj u sebi ima nešto što se ne može svesti samo na prošlost, to jest na našu sadašnjost koja se rađa iz prošlosti. U njoj je nešto potpuno novo.

Riječ koja pokazuje taj fenomen je riječ »navještaj«. Kršćanstvo je rođeno kao navještaj. Postojala je ta osoba, koja je govorila tako, postupala tako, ali bila je ona, ta osoba koja je govorila i postupala; bila je ta određena osoba, u njoj je bilo sve, ta osoba bogata prijedlogom, bogata smislom, jedinstvenom novosti. Bilo je to iskustvo novosti koja se nije mogla svesti na ništa dotad poznato. Pokušajte pomisliti, obzirno, diskretno, ne bojažljivo ali stidljivo, s dubokom finoćom koja jamči vrhunac siromaštva duha; pokušajte pomisliti na onu mladu djevojku koja je bila u kući i doživjela navještenje: na Gospu. Nešto što se konačno nije moglo svesti na prijašnje događaje od kojih se sastojala njezina sadašnjost. Ali zašto su povjerovali one stotine osoba čim je Duh Sveti sišao na apostole? Zašto su povjerovali kad je Petar počeo vikati na trgu? Zašto? Mogao je to biti samo zanimljivi događaj da jedan čovjek govori a svatko ga razumije na svom jeziku, mogao je biti samo intelektualni događaj da jedan čovjek u svom govoru poveže cijelu povijest Izraela (kao što je i učinio) s tim čovjekom kojega su ubili prije nekoliko dana. Navještaj je bilo to što se događalo, bio je taj događaj, bio je cijeli taj događaj koji je šokirao, duboko se doimao, koji je donosio nešto, nešto što očito nisu mogli objasniti, ni definirati, ali bilo je drukčije, novo, prijedlog – i to

kakav prijedlog! Prijedlog koji je mijenjao. Nisu uopće mogli objasniti vrijednost ni granice te promjene. Zato postoji samo jedna riječ na koju riječ »navještaj« neposredno upućuje, a to je riječ »obraćenje«.

Ali da ne bismo isticali sve te aspekte ili sve te implikacije, upregnimo svoju maštu, poistovjećujući se s tim trenutkom. Taj događaj u njegovoj cjelini dirnuo je one ljude; ono što ih je pogodilo i promijenilo bila je činjenica da je taj događaj bio bogat smislom, novim, nepredvidljivim i nepredviđenim smislom. Ali zašto su ljudi iz Atene, Smirne, iz Mileta i Filipija, pristali uz svetoga Pavla? Zbog riječi koje je govorio, zbog onoga što je činio? Također i zbog toga. Pristali su zbog cjeline koju riječ »navještaj« opisuje u svom ukupnom perimetru. Bio je to navještaj: prisutnost nečega što je predlagalo novost, promjenu.

Postoji u našoj povijesti, u povijesti naših nastojanja, izraz koji je blizak onome što smo večeras pokušali razjasniti, a to je riječ »susret«. Naime riječ susret ima značenje koje utječe na egzistenciju, egzistencijalno je vrijedno samo ako se susret podudara s navještajem: s prisutnosti bogatoj smislom.

Postoji poseban znak koji želim istaknuti, da sve postane još jasnije. Navještaj je prisutnost s prijedlogom: on postaje uistinu bogat smislom, uistinu je navještaj, u mjeri u kojoj ta prisutnost koja nosi smisao uključuje osobu koja taj smisao nosi. Navještaj je prisutnost osobe koja je osobno potpuno uključena u smisao svijeta, u smisao života. Jer ono što mijenja život, što mijenja nas, neki dojam je životan, to jest mijenja život, u mjeri kojoj donosi shvaćanje o svijetu, viziju o svijetu. Stoga je navještaj prisutnost, prisutnost bogata smislom, ali prisutnost koja u taj smisao uključuje osobu koja taj smisao nosi.

Osoba potpuno uključena u smisao svijeta i života – to je bio Krist za one koji su ga čuli, to je bio Petar ili Pavao za one siromašnog duha, koji su ga slušali. Jer ako nedostaje siromaštvo duha, ovisno koliko ono nedostaje, što se događa? Čovjek već zna neke stvari, vjeruje da ih zna, sve svede na ono što već zna, nastoji sve svesti na ono što već zna. Može se obogatiti samo onoga tko je siromašan duhom, bogatstvo je samo za njega. Za druge postoji samo propadanje, oni su istrošeni, to jest žive samo od rente.

Svi mi, ako smo ovdje, to je zato jer nas je na neki način taj navještaj dirnuo, jer nam je na neki način ta prisutnost koja je uključivala osobu u smisao svijeta i života, bila data. Ma kakav da je način, samim tim što smo ovdje, nemoguće je da taj navještaj nije dirnuo i nas. To je događaj.

Rekao sam: uvijek smo koristili riječ »susret«, ali riječ »susret« ne ukazuje na svu dubinu pitanja, za razliku od riječi »navještaj« jer riječ »navještaj« otvara – neovisno o svemu što se može reći – tajanstveni smisao te sile, ili te moćne volje, ili te moćne pameti i volje po kojoj se to dogodilo, po kojoj ta prisutnost postoji. Kako to da postoji? Riječ »navještaj« (neovisno o svemu što se može reći) otvara s jasnoćom smisao Misterija Oca, smisao Božjeg Misterija, smisao Očeve volje, smisao Božjeg nauma, smisao Boga gospodara čovjeka i svijeta, koji je odlučio navijestiti meni, a ne drugima, ili drugima da a meni ne; koji je izabrao Gospu da joj se navijesti, tu mladu djevojku, nepoznatu, bez vrijednosti u očima svijeta; koji je izabrao siromašne ribare i navijestio se njima; koji je izabrao dva učena čovjeka (Nikodema i Josipa iz Arimateje) iz naroda da im se navijesti a ne tri stotine članova Sinedrija. Ta impresivna i apsolutna sloboda je dotaknula mene i svakoga od vas, jer inače ne biste bili ovdje.

To je problem koji ostavljam otvoren; dok odlazimo odavde morat ćemo mu pogledati u lice: trebamo postati svjesni tog događaja u našem životu, postati svjesni što znači kršćanstvo: kršćanstvo je taj navještaj. Kršćanstvo ne znači dati novce siromasima, uzeti u kuću trideset četvero djece drugih osoba, ne znači staviti tijaru na glavu, kršćanstvo ne znači moliti Boga, ne znači izvršiti religiozne geste, jer sve je to moguće u svim ljudskim iskustvima.

Kršćanstvo je nešto što nam je dato i javlja se kao dato, javlja se kao navještaj, nepredvidljiva i nepredviđena stvarnost; nije ga bilo a sad je tu, nije moglo postojati a postoji, prisutno je. Nije moglo biti a prisutno je: apsolutna novost. Pomislite što su osjetili pastiri kad su čuli navještaj Anđela ili kraljevi koje je vodila zvijezda: radikalna, apsolutna novost, nije mogla postojati a ovdje je, nije mogla postojati jer nikada nismo na to pomislili, nismo mogli tako nešto pomisliti, a ovdje je. Kršćanstvo je taj događaj, događaj toga navještaja. Nije nadasve događaj ukoliko ga ja osjećam, već ukoliko mi se pokaže: to je prijedlog, određeni prijedlog, određena vrsta prijedloga, određeni smisao koji je prenesen meni, predložen je meni, došao je pred mene u obliku osoba koje je na neki način zahvatio. Bog je za taj navještaj izabrao preljubnicu; izabrao je bijedne ljude, apostole. Za taj navještaj Bog je izabrao grešnike jer sve je u snazi koja to iznosi na vidjelo.

Sve je u događaju, ne u onome što mi jesmo ili što možemo biti kao moralna vrijednost – u nečemu je što je izvan nas i predlaže se u dubini našeg bića, ali je izvan nas. To je događaj izvan nas, baš kao more u oluji. Događaj izvan nas, događaj koji je navještaj, događaj izvan nas, nepredvidljiv, bilo ga je nemoguće predvidjeti – očituje se i svojim prijedlogom prodire u nas, u srce našeg bića. Taj prijedlog prodire u srce, zahvaća i bijednu osobu koja ga prenosi, unatoč njoj. Sjetite se onog Jeremijinog poglavlja kad mu je u određenom trenutku svega dosta i nastoji se pobuniti Bogu: »I rekoh u sebi: "Neću više na nj misliti, niti ću govoriti u njegovo ime". Al' tad mi u srcu bi kao rasplamtjeli oganj zapretan u kostima mojim: uzalud se trudih da izdržim, ne mogoh više, bijah prisiljen izaći i ponovno vikati: "Prokletstvo i propast onima koji ne slušaju Jahvu"« (usp. Jer 20, 9; 22, 5).

Treba izbrisati prošlost da bismo razumjeli što je kršćanstvo, treba izbrisati svu prošlost da bismo razumjeli što je sad, sad, sad. Naravno, ne prošlost od jučer i prekjučer, jer kršćanstvo je prisutnost u tvom životu, prisutnost koja zahvaća

život drugih osoba. Da bi ti donijele prijedlog, druge su osobe prihvatile da on uđe u njihov život i promijeni ga, a taj prijedlog zahtijeva da i ti učiniš isto. Ali taj prijedlog, da bi mogao zahtijevati da uđe u tvoj život, mora biti bogat smislom, bogat nezamislivom novosti, jamčiti nezamislivu promjenu.

Najvažnije je da se počnemo oslobađati svega što se u nama nakupilo da odstranimo papir kojim je dar omtan da bismo vidjeli dar koji je u njemu i otkrili jasno lice koje dar sadrži. Ono što trebamo početi gledati u lice je ta živa prisutna stvarnost koja je kršćanstvo.

Kršćanstvo je navještaj, fenomen po kojem osobe, jedna osoba – pomislite na Krista – svojim životom, cijelom svojom osobom, donosi prijedlog čiji je cilj da promijeni tvoj život: pretenzija koja može postojati jedino zbog apsolutne novosti smisla. Kakve hrpe otpada treba odstraniti s površine, a još više iz dubine naše svijesti, iz naše duše, naše pameti, naše osjećajnosti, kako bismo počeli koračati prema onome čemu ta riječ, egzistencijalna stvarnost te riječi »navještaj« počinje biti odjek, želi biti odjek! Koliku hrpu otpada, koliku koru je potrebno slomiti! Zato, bilo kakav stav radoznalosti... koliko god u sebi imao intelektualne radoznalosti, ne može razumjeti. Samo siromaštvo duha to omogućuje, ono siromaštvo duha koje potiče da vapimo: »Gospodine, pokaži mi Tvoje lice!« (usp. Ps 27, 8-9), ono siromaštvo duha koje nas potiče da vapimo: »Žedna mi je duša Boga, Boga živoga« (usp. Ps 42, 3). Potrebna je samo samo gola jednostavnost te riječi, iskrenost te riječi, savršena čistoća te riječi, koja može biti prisutna u svakome grijehu, svakome zlu, svakoj sramoti, ali ne mora biti prisutna u savršenoj duši farizeja, u moralno besprijekornom srcu farizeja.

Kad sam večeras, prije dolaska ovdje, sebi govorio: »Sad moram otići tamo i govoriti o tim stvarima...«, ono što me je ohrabrilo da prihvatim taj nezahvalni zadatak, bila je isključivo misao da – na ljudskome planu – te riječi, riječi poput ovih moraju biti tu bačene, premda se naizgled odbiju kao o kamen ili kliznu kao o mramor; moraju biti tu bačene, jer jedino postojanost puta ih otvara, osvaja nas njihovom snagom, njihovom vrijednosti, jedino ona djeluje da nas one potpuno osvoje. Ali ta postojanost može ojačati u nama, može postojati u nama jedino zahvaljujući zajedničkom životu; jedino suživot, jedino zajednički život omogućuje tu postojanost.

Potrebno je da završi jedan period i započne drugi: konačan, zreo period.

Ta je riječ u korijenu našeg zrelog kršćanstva; to je ono što može odoljeti udarcima vremena, štoviše udarcima cijele povijesti. Jer onaj navještaj koji je pogodio dvije osobe (prvo poglavlje svetoga Ivana), Ivana i Andriju, prije dvije tisuće godina, onaj navještaj, ona osoba, isti je fenomen koji je i nas privukao ovdje, fenomen koji je razlog da ostajemo u Božjoj Crkvi. Ali sad to više ne možemo pasivno prihvatiti, jer naše vrijeme nam to ne dopušta a dva su vremena: vrijeme povijesti (»znak vremena«) i vrijeme našega života, jer kao odrasle osobe možemo ostati autentični kršćani jedino ako zahvaljujući iskustvu tog događaja, ako smo svjesni navještaja. Nadasve je jasno da u protivnom ne bismo mogli biti navještaj za druge, to jest ne bismo mogli podržati Misterij Krista u svijetu, surađivati s njime, širiti kršćanstvo u svijetu.

Vjernost Crkvi, pripadnost Bogu u borbi svijeta: ukratko možemo biti misionari, jedino ako stalno živimo navještaj, stoga ako stalno u njemu sudjelujemo. Mnogima se to ne čini tako. Ja vam naprotiv kažem da je tako, da je to radikalna promjena, ne bino i nužno našeg vladanja, već naše svijesti, našeg načina da definiramo stvari, stoga napredovanja našeg stava. Doista, napredovanje našega stava, nova izgradnja naše sadašnjosti, može se dogoditi jedino zahvaljujući jasnoj, određenoj svijesti. Kažem vam da je u pitanju radikalna promjena naše svijesti, našeg načina razmišljanja, našeg sređivanja stvari; mora se dogoditi radikalna promjena, koju riječ »navještaj« omogućuje.

Julián Carrón

Kakav šok, jedino što možemo je ostati u tišini, moleći da riječi koje smo slušali, a – koje kao što nam je bilo rečeno, zbog različitog odjeka koje imaju u nama i u njemu, ostaju izvan nas – mogu postati naše. Imat ćemo vremena da damo prostora toj tišini i radu o onome što smo čuli.

Pedeset godina kasnije, još nas se doima činjenica da je, premda je vladala potpuna pomutnja, Giussani imao tako jasan sud o situaciji Crkve i svijeta i o tome kakav bi trebao biti odgovor.

Što može odoljeti u situaciji kao što je današnja? Jedino što može odoljeti je navještaj – kao što smo slušali – koji je počeo odjekivati kad se Isus obratio Ivanu i Andriji, izazivajući fenomen koji ih je privukao. Samo ponavljanje tog istog fenomena omogućit će da na dugi rok ljudi još ostanu u Božjoj Crkvi. Jedino obnavljanje iste privlačnosti omogućit će ljudima da odole. Zato nas je don Giussani podsjetio na metodu oduvijek, ponovno nam predlažući pitanje: Kako je započelo? Kako su počeli vjerovati? Što je isto kao reći: kako mi možemo nastaviti vjerovati? »Povjerovali su zbog te prisutnosti [...], prisutnosti točno određenog lica, bogate riječima, bogate prijedlogom«. Isusova prisutnost donosila je navještaj. »Ali navještaj je prisutnost s prijedlogom [...] bogata smislom [...], u mjeri u kojoj ta prisutnost koja izražava smisao uključuje osobu koja taj smisao nosi«, to jest navještaj je, prisutnost, svjedok u kome je riječ postala tijelo, dio njega.

Zato don Giussani zaključuje: »Potrebno je da završi jedan period i započne drugi. [...] konačan, zreo period. Ali sada kršćanstvo ne možemo samo pasivno prihvatiti, jer kao odrasle osobe možemo ostati autentični kršćani jedino zahvaljujući iskustvu tog događaja, ako smo svjesni navještaja«.

Kako taj događaj postaje iskustvo za svakoga od nas, kako ulazi u srce našeg bića? Sam don Giussani nas je na to podsjetio: samo strpljivim putem zahvaljujući kojemu će ono što na osvojilo moći obilježiti cijelu našu osobu. Don Giussani nas upravo tome poziva »postojanosti puta« bez kojega je iluzorno misliti da će događaj postati naše iskustvo.

Molimo Gospodina da nam ponovno omogućí duboko iskustvo tog događaja, te novosti koja nas je zahvatila, kako se porijeklo nikada ne bi ograničilo na fenomen prošlosti. Pitajmo Ga milost da u ovom trenutku pomutnje i unutar Crkve, postanemo svjesni odgovornosti koja je naša, sigurno ne zbog vlastite zasluge, već zahvaljujući onome što smo primili: metodu preko koje kršćanski navještaj u njegovoj biti može ući u život svakoga, tako da zahvati cijelu našu osobu, to jest da postane događaj sada, svjedok, kao što su don Giussani i papa Franjo.

Sveta Misa

Propovijed don Juliána Carróna

Čitanja svete Mise:

Br 11, 25-29; Ps 18 (19); Jak 5, 1-6; Mk 9, 38-43.45.47-48.

Uvijek je Bog taj koji uzima inicijativu, rekli smo na Vježbama Bratstva. Današnja čitanja nam to još jednom pokazuju: da bi spasio svoj narod, Bog uzima inicijativu s jednim čovjekom, s Mojsijem. Ali odmah upliće i druge: Duh koji je Mojsije primio odmah prelazi na drugu sedamdesetoricu, kako bi oni mogli dalje prenijeti ono što je dato Mojsiju. To je bio prvi navještaj velike inicijative koju se Bog sprema poduzeti – da pošalje Svoga sina, kako bi Mojsijev pokušaj doveo do ispunjenja. Isusov dar u povijesti počinje se tako saopćavati prvima koje On susreće: učenicima.

Mi dobro poznamo Božju metodu. Ta inicijativa Duha ista je inicijativa koja je i nas dovela ovdje. Nastavljajući koristiti istu metodu, Bog je pozvao don Giussanija, dajući mu milost Duha Svetoga kako bi mogao doprijeti do nas, onim posebnim tonom, onom snagom – koju smo čuli u njegovim riječima – onom snagom koja je u nama probudila interes za kršćanstvo, sudjelujući tako u njegovom duhu, daru i milosti koju je on primio. Dirljivo je vidjeti kako ta metoda ne obilježava samo početak jedne prošlosti, već nam sada pokazuje Božju brigu za nas.

Ali ako ne postanemo svjesni da je taj dar čisti bezuvjetni dar, odmah ga pokušamo prisvojiti. Čuli smo to u prvom današnjem čitanju. Budući da je Mojsijev duh dopro i do dvojice koji nisu pripadali grupi kojoj je bio dat, videći da prorokuju, Jošua se obraća Mojsiju: »Mojsije, gospodaru moj, ušutkaj ih!«, Ali Mojsije mu odgovori: »Zar si zavidan zbog mene?« Kao što Evanđelje izvještava, i Isusovi učenici su tako reagirali: »Učitelju, vidjeli smo nekoga da protjeruje demone u tvoje ime i htjeli smo ga spriječiti jer on nije išao za nama« – to jest nije pripadao njihovoj grupi -. Mojsije prvi, a potom Isus odbijaju takav zatvoreni stav. Kaže Mojsije: »Oh kad bi sav narod Jahvin postao prorok! Kad bi Jahve na njih izlio svoga duha!« Što je isto kao reći: »Ne shvaćate li da je Bog meni dao svoga duha kako bi dospio do svih?« Isus čini isto s apostolima: »Nemojte ga spriječiti, jer nitko ne čini čuda u moje ime i potom govori loše o meni: tko nije protiv nas, za nas je«.

Isus razotkriva napast da dar koji smo primili promijenimo u posjed i koristimo ga na „patrimonijalan“ način, zaboravljajući da nam je dat kao čisti dar, zaboravljajući osim toga da je u naravi same karizme, milosti duha, da je za svih. Data je jednom čovjeku da bi, naumom koji nije naš, dosegla sve. Zato Isus, kao Mojsije i svi oni koji su uistinu primili Duha, ispravljaju pokušaje patrimonijalnog korištenja primljene milosti. Kao što je don Giussani ispravljao nas.

Slušajući čitanja, u nama odjekuju don Giussanijeve riječi: »Ističe se pozitivno [koje vidimo u svakoj osobi koju putem sretnemo], čak s njezinim granicama, a sve ostalo se prepušta Očevom milosrđu« (L. Giussani – S. Alberto – J. Prades, *Generare tracce nella storia del mondo*, Rizzoli, Milano 1998, str. 159), jer ne odlučujemo mi način na koji Duh treba djelovati. Duh puše gdje hoće, i izvan Crkve – kao što je Crkva uvijek tvrdila – dakle i izvan našeg kruga! Kakvu pozornost, kakvu želju trebamo osjećati da bismo prepoznali i slijedili svaki poticaj Duha u bilo kome da se očituje, tako da taj postane naš suputnik, jer »tko nije protiv nas za nas je [s nama je]. Doista, tko god vam da čašu vode u moje ime jer ste Kristovi [...], neće ostati bez plaće«.

Umjesto da se brinemo kako upravljati djelovanjem Duha, brinimo se za svoje obraćenje kako nitko od nas ne bi postao motivom sablazni. »Tko sablazni jednoga od ovih malenih koji vjeruju u mene, bolje bi mu bilo da mu se stavi mlinski kamen oko vrata i da ga se baci u more«. Pozvani smo živjeti dar koji smo primili odmičući u stranu sve što sprečava (i ruku ili nogu ili oko ako postane motiv sablazni, kaže Isus) da taj dar može zasjati. Kakav nerazmjer osjećamo pred tim darom! Ali ako doista počnemo postajati svjesni tog nerazmjera ne možemo ne moliti da milost koju smo primili (a koju smo primili za svih, kao predujem nauma koji se ostvaruje u nama za druge) može uvijek sve više sjati pred svima, te da ne sablaznimo nikoga „čudnim“, posesivnim i pogrešnim korištenjem primljene milosti.